

ÇEVRE EKONOMİSİ

“DOĞAL KAYNAKLARIN YÖNETİMİNDE KAMUSAL POLİTİKALAR”

Sunumu Yapan Kişi

BERZAN AĞİT YORULMAZ
2024

DERS İÇERİĞİ

2. DOĞAL KAYNAKLARIN YÖNETİLMESİ

2.1. DOĞAL KAYNAKLARA YÖNELİK KAMUSAL POLİTİKALARIN KONUSU VE AMAÇLARI

2.1.1 EKONOMİK VERİMLİLİK

2.1.2 ADALET

2.1.3 UYGULANABİLİRLİK

2.1.4. ESNEKLİK

2.2. DOĞAL KANAKLARDA UYGULANAN KAMUSAL POLİTİKALARIN ÇEŞİTLERİ

2.2.1. PİYASA DÜZENLEMELERİ

2.2.2.KAMUSAL TEŞVİKLER

2.2.3.DOĞRUDAN KONTROLLER

2.2.4.DOĞRUDAN KAMUSAL ÜRETİM

2.3 KAMUSAL POLİTİKALARDA MERKEZİLEŞME VE YERELLEŞME

2.4.KAMUSAL DÜZENLEMELERİN MALİYETLERİ

2. DOĞAL KAYNAKLARIN YÖNETİLMESİ:

- Doğada insanoğlunun müdahalesi olmadan kendiliğinden var olan, canlı ve cansız unsurların bütünü en geniş anlamıyla “doğal kaynak” olarak tanımlanmaktadır.
- Dünyadaki doğal kaynakların bir sonunun olması; bununla birlikte bu kaynakların doğru ve verimli kullanılıyor mu? veya doğru yönetiliyor’ mu? sorular aklımıza gelmektedir.

- Doğal kaynakların yönetilmesindeki en önemli unsur optimalitedir.**
- Optimalite kavramı doğal kaynakların optimal kullanım oranının doğru belirlenmesi ve nesiller arası paylaşım adaletsizliğinin ortadan kalkmasıdır.**
- Söz konusu olan verimlilik ve adalet siyasal sistemlerin önceliği ve etkinliğinden etkilenmektedir.**
- Siyasal sistemin önceliği ve etkinliği doğal kaynaklara yönelik uygulanacak kamusal politikaları ve optimal kullanım oranını belirlemektedir.**

2.1. DOĞAL KAYNAKLARA YÖNELİK KAMUSAL POLİTİKALARIN KONUSU VE AMAÇLARI

- Kamusal politika bir durum ve soruna kamusal otoritenin gösterdiği refleks biçimidir.**
- Politikalar farklı zamanlarda farklı olaylar karşısında değişiklik gösterebilmektedir.**
- Kamusal politikalar doğal kaynak kullanımını denetlemekte ve oluşacak sorunların önüne geçmektedir.**

-Kamusal politikalarda görüş ayrılıkları görülebilmektedir. Örn; Bazı ülkelerin aldığı kararlara GREEN PEACE adlı örgüt farklı gerekçelerle itiraz edebilmektedir.

-En çok tartışma konusu ise Verimlilik, Adaletsizlik, Esneklik ve Uygulanabilirliktir.

2.1.1 EKONOMİK VERİMLİLİK

- Doğal kaynaklardan elde edilen verimlilik sadece piyasa değeri olarak değil, toplumun doğal kaynaktan elde ettiği faydayı da içermektedir.**
- Kamusal malların verimliliğindeki bazı sorunlar kamusal malların üretim miktarı ve üretim sonucundaki bilgilere ulaşılmasındaki zorluktan kaynaklanabilmektedir.**
- Bu sorunların çözümü ise bu kamusal politikadan etkilenecek taraflar ile birlikte politikaların oluşturulması gerekmektedir.**

2.1.2 ADALET

-Kamusal politikaların verimliliğinin ve etkinliğinin yanında adaletinde yer alması gerekmektedir.

-Çünkü sadece o nesil için fayda sağlıyor olması adaletli olduğu anlamına gelmez, gelecek nesillerinde hakları gözetilmeli ve adımların buna göre atılması gerekir.

-Doğal kaynakların çıkarılmasında fayda ve maliyet tablosunu yorumlarken adalet kriterinden yardım alınır.

Tablo 2-1: Alternatif Politikalar, Fayda ve Maliyetleri

		Bireyler				
		Toplam	1	2	3	4
Kamusal Politika A						
	Fayda	400	100	100	100	100
	Maliyet	300	75	75	75	75
Kamusal Politika B						
	Fayda	400	100	100	100	100
	Maliyet	300	150	50	50	50
Kamusal Politika C						
	Fayda	400	250	50	50	50
	Maliyet	300	75	75	75	75

-Adalet kriterinin en önemli amacı ise sürdürülebilirliktir.

2.1.3 UYGULANABİLİRLİK

- Doğal kaynaklara yönelik belirlenen kamusal politikaların uygulanabilir olması gerekmektedir.**
- Çünkü doğada bulunan kaynakların birçoğu sınırlı miktarda bulunmaktadır.**
- Birçok kişi veyahut grup bu durumu kendi çıkarları için suistimal etmektedir.**
- Suistimalin önüne geçmek için ise etkin bir şekilde ödül-ceza sistemini uygulayacak politikalar oluşturulmalıdır.**

2.1.4. ESNEKLİK

- Kamusal politikalarda oluşabilecek sorunlar kamu otoritesi tarafından bilinmesi gerekir.**
- Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu durum, doğal felaket yaşandıktan sonra fark edilir ve ondan sonra önlemler alınmaktadır.**
- Kamu otoritesinin farkındalığı sağlanması için birçok sivil toplum örgütü, meslek örgütleri, çevresel örgütler vb. örgütler faaliyet göstermektedir.**
- Farkındalıktan sonra ise düzenlemeler ile birlikte hayata geçirilmek için kanun veya yönetmelik gibi hukuki işlemler başlatılır.**

2.2. DOĞAL KANAKLARDA UYGULANAN KAMUSAL POLİTİKALARIN ÇEŞİTLERİ

- Doğal kaynaklara yönelik yapılan kamusal politikaların bir diğer amacı ise insanların doğal kaynaklara yönelik faaliyetlerinin toplum geneline fayda sağlıyor olabilmesidir.**
- Bunun için ise piyasa düzenlemeleri, teşvik ve doğrudan kontrollerdir ama bunlar yeterli olmaz ise doğrudan üretim politikası uygulanır.**

2.2.1. PİYASA DÜZENLEMELERİ

- Serbest ekonomiyi benimseyen ekonomiler için doğal kaynaklara yönelik en temel politika piyasa düzenlemeleridir.**
- Özellikle rezervleri az olan kaynaklar için kullanılır.**
- Belirlenen koşullarda piyasa doğal kaynakların nerde, ne zaman, nasıl, ne kadar ve kim için üretileceğini gösterir.**

-Genel kullanıma açık kaynakların kullananların belirli olmaması toplumsal faydayı azaltabilir, bu sorunun önüne geçebilmek için ise doğal kaynakların kullanım hakkının devredilmesi uygun olacaktır.

-Devredilebilirliğin sağlıklı olabilmesi için 3 ilkeden yararlanır Devredilebilirlik, Uygulanabilirlik, ve Tamamlama.

2.2.2.KAMUSAL TEŞVİKLER

- Doğal kaynaklara yönelik kamusal politikaların bir diğeri ve 2.'si Kamusal Teşviklerdir.**
- Kamusal teşviklerin verilmesinin nedeni kontrolsüz kaynak kullanımı ve ekolojik dengenin bozulmasıdır.**
- Bu gibi durumlarda kamu otoritesi vergilerle üretimi özendirir veya engelleyebilir.**
- Kamusal teşviklerin verilebilmesi için özel faydadan çok toplumsal fayda olması gerekir.**

2.2.3.DOĞRUDAN KONTROLLER

- Kamu otoritesi doğal kaynak kullanımında firma ve kişi davranışlarını doğrudan kontrol edebilir.**
- Vergiler ve teşvikler doğal kaynakların optimal kullanımı istenilen seviyeye getiremiyor ise doğrudan kontrol politikası uygulanır.**
- örn; Bir fabrika bacasından çıkacak olan karbon monoksit gazı miktarına sınırlama getirmesi doğrudan kontrol politikasına örnektir.**

2.2.4.DOĞRUDAN KAMUSAL ÜRETİM

- Bu evreye kadar diğer kamusal politika çeşitleri başarıya ulaşamamış ise doğrudan kamusal üretime geçilir.**
- Kamu otoritesi, kendisine ait kurumlar veya kendisine ait şirketler vasıtası ile duruma el atar.**
- Doğrudan kamusal üretimde amaç maliyetlerin yüksek / gelirin düşük olmasından dolayı özel sektörün tercih etmemesi, ama toplum faydası yüksek olduğu için kamusal otorite bu alanda doğrudan kamusal üretimi devreye sokar.**

2.3 KAMUSAL POLİTİKALARDA MERKEZİLEŞME VE YERELLEŞME

- Doğal kaynakların çıkarılıp kullanılmasında merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında tartışma konusudur.**
- Tabiki bu sorun Eyalet sistemi ile yönetilen ülkelerde görülmektedir.**

-Çıkarılan doğal kaynağın uluslar arası bir değeri ve işlemi var ise Merkezi yönetime, ulusal bir değeri ve işlemi var ise yerel yönetime bırakılması daha uygun olacaktır.

-2009 Yılında Nobel Ekonomi ödülünü alan ilk kadın olan ELİNOR OSTROM'A göre, birbirini tanıyan insanların ilişkileri güvene ve karşılıklı itibara dayandığı için doğal kaynakların yerel yönetimler tarafından çıkarılmasının daha başarılı olacağını öne sürmüştür.

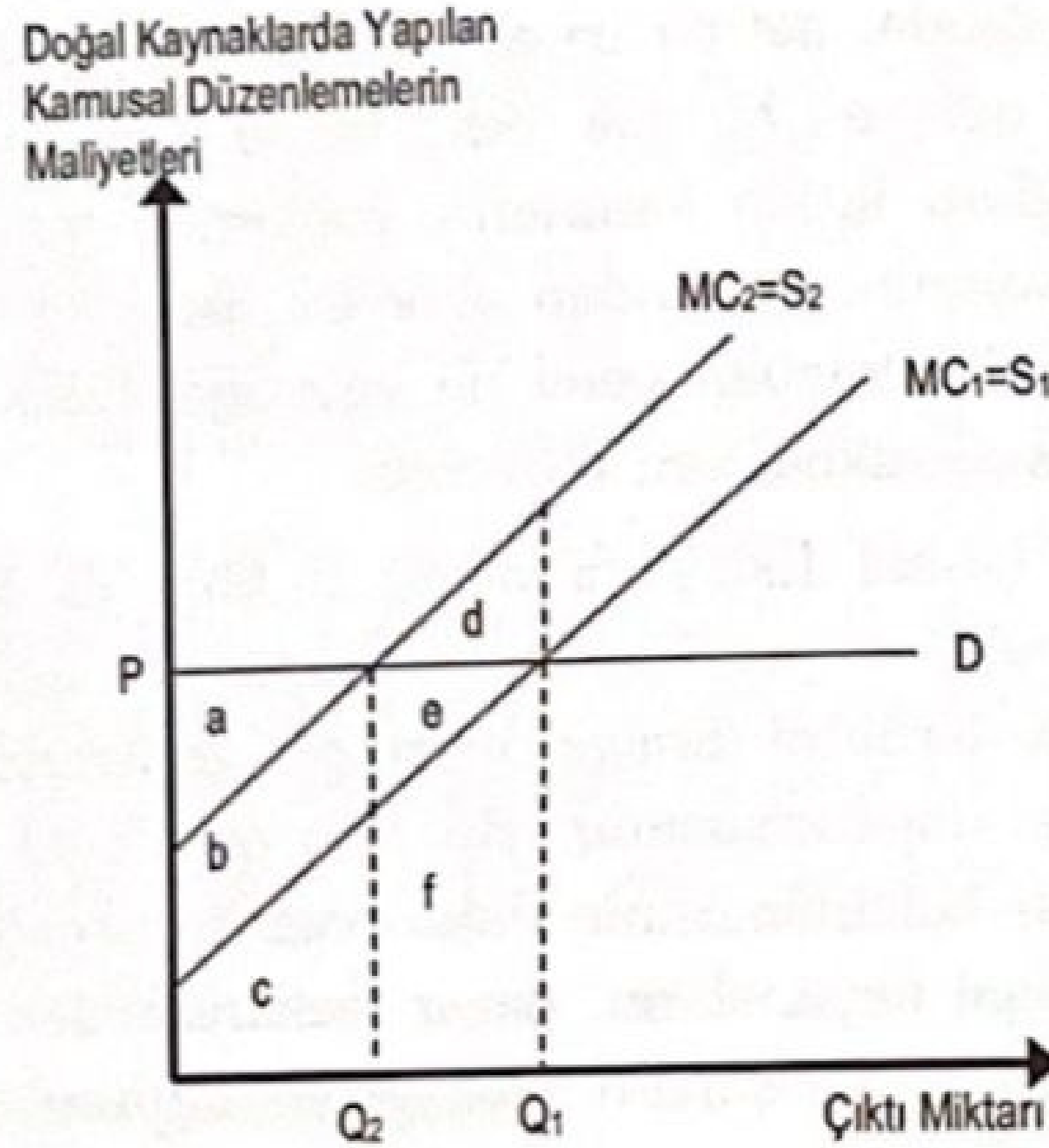

2.4.KAMUSAL DÜZENLEMELERİN MALİYETLERİ

-Uygulanan kamusal politikalardaki düzenlemelerin doğal kaynakların üretimi ve tüketiminde çevreye, insanlara ve ekolojiye zarar vermemesi için alınan önlemler örn;(baca filtresi, arıtma tesisi vb.) Ürünlerin maliyetini arttıracak, üretim ve tüketim miktarlarını azaltacaktır.

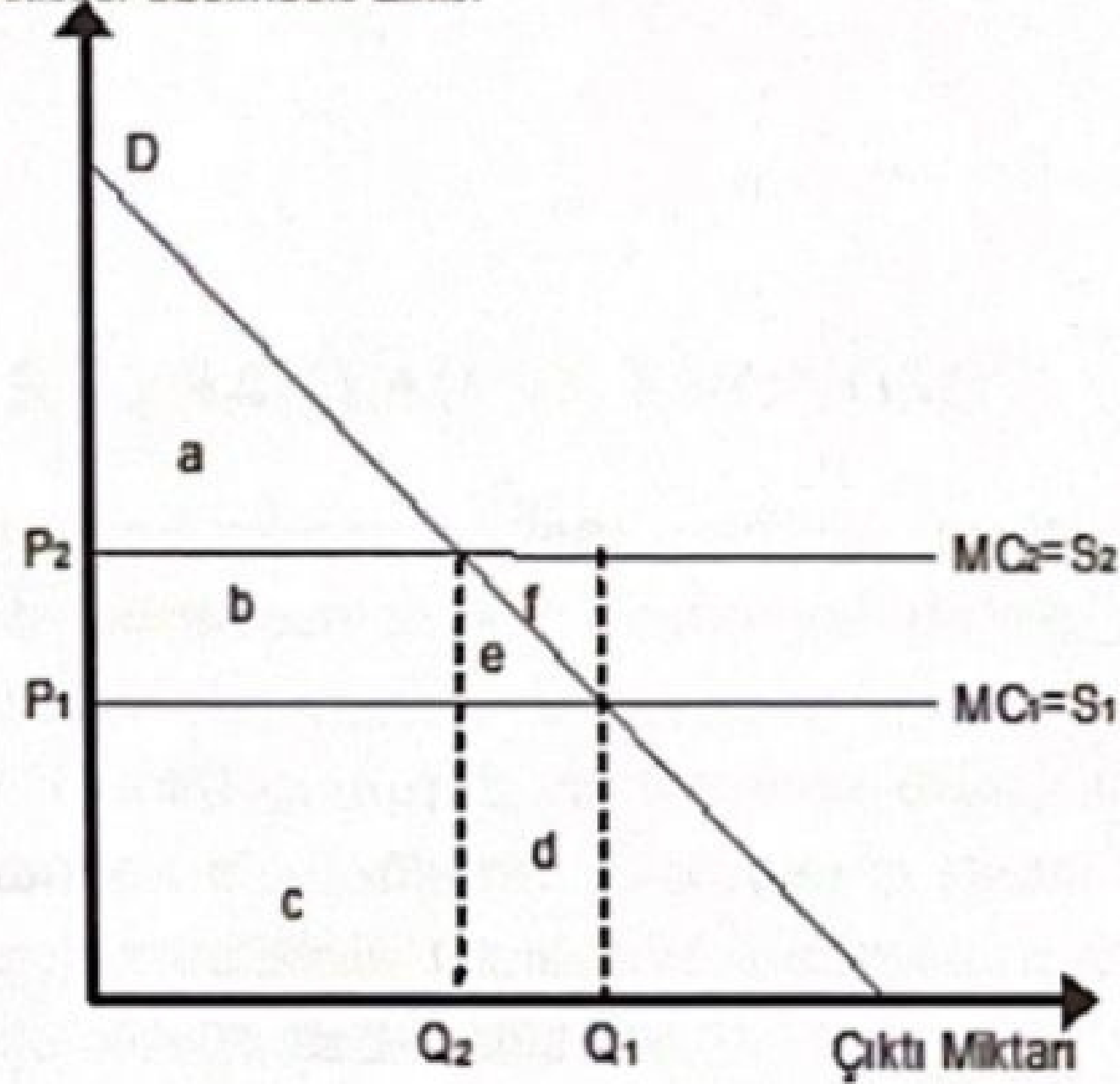

Grafik 2-1: Doğal Kaynaklarda Kamusal Düzenlemelerin Üreticilere Etkisi

Grafik 2-2: Üretim Artışının Marjinal Maliyetleri Arttırmayan Doğal Kaynaklarda Kamusal Düzenlemelerin Etkisi

Doğal Kaynaklarda Yapılan
Kamusal Düzenlemelerin
Tüketiciler Üzerindeki Etkisi

SORULAR:

1)Doğal kaynaklarda uygulanan kamusal politikların çeşitleri nelerdir? Piyasa düzenlemelerini kısaca açıklayınız.

- Piyasa düzenlemeleri .**
- Kamusal teşvikler.**
- Doğrudan kontroller.**
- Doğrudan kamusal üretim.**

PIYASA DÜZENLEMELERİ:

-Serbest ekonomideki en temel politikadır.

-Doğal kaynakların nerede, ne zaman, nasıl, ne kadar ve kim için üretileceğini açıklar.

-Üretim toplum faydasını azaltması durumunda ise devredilebilirlik uygulanır; Devredilebilirlik, Uygulanabilirlik ve Tamamlama ilkeleri uygulanır.

2)Türkiye'deki doğal kaynaklarla ilgilenen kurum ve kuruluşlar nelerdir?

- Orman ve Su İşleri Bakanlığı**
- Tema Vakfı**
- Türkiye Tabiatını Koruma Derneği**
- Doğal Hayatı Koruma Vakfı**
- Doğa Derneği**

